

BOSNA I HERCEGOVINA
Konkurencijsko vijeće

БОСНА И ХЕРЦЕГОВИНА
Конкуренијски савјет

Izvješće
o radu Konkurencijskog vijeća za period 01.05.2004 -31.12.2004.
godine

Siječanj 2005. godine
Sarajevo

Izvješće o radu napravljeno je sukladno metodologiji koja se primjenjuje u sličnim institucijama zemalja okruženja i Europske unije. Izvješće sadrži pregled svih djelovanja Konkurencijskog vijeća, u periodu od 01. svibnja 2004. godine do 31. prosinca 2004. godine, i podijeljeno je na devet poglavlja:

1. Pravni okvir za zaštitu tržišnog natjecanja u Bosni i Hercegovini
2. Uspostavljanje i djelovanje Konkurencijskog vijeća
3. Unutarnji akati i podzakonski propisi
4. Analiza djelovanja Konkurencijskog vijeća
5. Nacrt novog Zakona o konkurenciji
6. Informiranje i obrazovanje članova Konkurencijskog vijeća i UKZP-a
7. Promidžba i suradnja s domaćin institucijama
8. Međunarodna suradnja
9. Zaključna razmatranja

1. Pravni okvir za zaštitu tržišnog natjecanja u Bosni i Hercegovini

Pravni okvir za zaštitu tržišnog natjecanja u Bosni i Hercegovini predstavlja Zakon o konkurenciji (Sl. glasnik BiH, broj 30/01), koji je i temeljni i opći propis kojim se uređuje ova oblast u Bosni i Hercegovini.

Tržišno natjecanje moglo bi se definirati kao odnos koji postoji između gospodarskih subjekata koji prodaju robu ili pružaju usluge iste vrste, u isto vrijeme, i određenoj grupi kupaca. U većini država modernog tržišnog gospodarstva kao nesporno se prihvata činjenica da je upravo tržište na kojem postoji visoka razina natjecanja među gospodarskim subjektima temelj ne samo gospodarskog napretka i boljeg životnog standarda, već i gospodarskih i političkih sloboda.

Zakon uređuje pravila ponašanja i sustav mjera za zaštitu slobodnog tržišnog natjecanja. Odredbe Zakona primjenjuju se na sve gospodarske subjekte - trgovačka društva, trgovca pojedinca, poduzetnike, obrtnika i druge pravne i fizičke osobe, koje obavljaju gospodarsku djelatnost i sudjeluju u prometu roba i usluga odnosno, primjenjuju se na cjelokupno gospodarstvo, uključivši industriju, trgovinu, bankarstvo, osiguranje, prijevoz i druge gospodarske djelatnosti.

Također, odredbe Zakona se odgovarajuće primjenjuje i na svaku pravnu i fizičku osobu koja na tržištu ostvari povremeni ili jednokratni promet robe i usluga. Primjenjuje se na pravne i fizičke osobe sa sjedištem i prebivalištem u inozemstvu, ako njihovo sudjelovanje u prometu roba i usluga proizvodi učinak na domaćem tržištu.

Sukladno Zakonu narušavanjem slobodnog tržišnog natjecanja smatraju se različiti oblici sprječavanja i ograničavanja sloboda i djelatnosti gospodarskih subjekata u prometu robe i usluga na tržištu. Kao mogući oblici narušavanja slobodne tržišne konkurencije su: sporazumi gospodarskih subjekata (ugovori, dijelovi ugovora, prešutni dogovori, zajedničko djelovanje i slično), zlouporabe monopolističkog i vladajućeg položaja te koncentracije gospodarskih subjekata.

2. Uspostavljanje i djelovanje Konkurencijskog vijeća

Sukladno odredbama Zakona o konkurenciji je uspostavljeno Konkurencijsko vijeće dana 01.05.2004. godine, kao samostalno i neovisno tijelo, s statusom pravne osobe. Sačinjava ga šest članova (tri bira Vijeće ministara BiH, dva Federacija BiH i jednog Republika Srpska)

stručnjaka iz područja tržišnog natjecanja za oblasti prava i ekonomije,

Zakonom su uspostavljeni i Uredi za konkurenciju i zaštitu potrošača pri ministarstvima trgovine Republike Srpske i Federacije BiH. Uredi provode istrage sukladno zahtjevima Konkurencijskog vijeća i osiguravaju efikasno provođenje odluka Konkurencijskog vijeća. Konkurencijsko vijeće je u tom cilju ospostavilo punu suradnju s entitetskim uredima glede implementacije Plana rada.

Konkurencijsko vijeće obavlja stručne i upravne poslove odnosno donosi odluke i mišljenja u svezi s zaštitom tržišnog natjecanja. Glavna područja djelovanja Konkurencijskog vijeća, između ostaloga, su:

- ocjene sporazuma između gospodarskih subjekata
- sprječavanje i otklanjanje zlouporaba vladajućeg ili monopolističkog položaja
- kontrola koncentracija gospodarskih subjekata

U slučaju kršenja odredbi Zakona o konkurenciji Konkurencijskog vijeća može izreći odgovarajuće sankcije i druge mjere. Odluke Konkurencijskog vijeća su konačne i primjenjuju se na cijelom teritoriju Bosne i Hercegovine, ali stranke imaju pravo uložiti tužbu Sudu Bosne i Hercegovine.

3. Unutarnji akati i podzakonksi propisi

Usvojen je Poslovnik o radu Konkurencijskog vijeća (Sl. glasnik BiH, broj 01/05). Također sukladno međunarodnim standardima, usvojen je Etički kodeks kojim se uređuju opće i posebne obveze i principi koje se odnose na djelovanje i ponašanje članova Konkurencijskog vijeća.

Konkurencijsko vijeće je usvojilo Odluku o mjerodavnom tržištu (Sl. glasnik BiH, broj 01/05). Ova odluka se temelji na važećoj regulativi i praksi Europske unije. Ovom odlukom se određuje način, kriteriji i postupci koji se primjenjuju za utvrđivanje mjerodavnog tržišta, kao temelja za izračunavanje tržišnog udjela gospodarskih subjekata na tržištu Bosne i Hercegovine. Prema definiciji mjerodavno tržište se određuje kao tržište određenih proizvoda koji su predmet obavljanja djelatnosti gospodarskih subjekata na određenom zemljopisnom području.

Konkurencijsko vijeće je donijelo Pravilnik o organizaciji i sistematizaciji Konkurencijskog vijeća koji je dostavljen Vijeću ministara BiH na davanje suglasnosti.

Sukladno važećim propisima, prije svega, Zakonu o konkurenciji, Zakonu o izvršenju proračuna institucija Bosne i Hercegovine, Zakonu o državnoj službi institucija Bosne i Hercegovine usvojen je veliki broj unutarnjih akata koji se odnose na oblasti računovodstva, financija i materijalnog poslovanja Konkurencijskog vijeća, primjerice Pravilnik o korištenju reprezentaciji, Odluku o korišćenju telefona, Pravilnik o postupku unutarnje kontrola i revizije i druge akte.

4. Aktivnosti Konkurencijskog vijeća

Konkurencijsko vijeće je održalo deset sjednica (s oko 70 točaka dnevnog reda) na kojima su razmatrani i usvojeni različiti unutarnji akti i provedbeni propisi neophodni za rad i djelovanje.

Sukladno preporukama EU Projekta «Podrška jedinstvenom ekonomskom prostoru BiH» i Europske komisije djelovanje Konkurencijskog vijeća, u izvještajnoj fazi, bilo je orijentirano

na stvaranju pravnog i organizacijskog okvira odnosno na donošenju neophodnih unutarnjih akata i provedbenih propisa. U temeljnim aktivnostima Konkurencijskog vijeća je također i proaktivna politika tržišnog natjecanja odnosno djelotvorna promidžba tržišnog natjecanja u široj javnosti - prije svega, prema gospodarskim subjektima, poduzetnicima, potrošačima i tijelima državne uprave. Cilj ove aktivnosti je preventivno djelovanje i jačanje «kulture tržišnog natjecanja» što treba da smanji broj obvezujućih odluka Konkurencijskog vijeća koje će imati za posljedicu propisivanja različitih sankcije i mjera prema pojedinim gospodarskim subjektima.

U izvještajnom periodu Konkurencijsko vijeće je već zaprimilo nekoliko predmeta i upita od gospodarskih subjekata iz oblasti prometa, javnih nabavki, zaštite potrošača i sl., koji su u fazi razmatranja. Iz ovih predmeta i upita može se zaključiti da gospodarskim subjektima još nije dovoljno jasna uloga i nadležnosti Konkurencijskog vijeća. Navedeni razlozi upućuju na daljnje djelovanje Konkurencijskog vijeća na podizanju razine znanja i svijesti o politici tržišnog natjecanja.

Također pokrenute su pripremne aktivnosti na stvaranju baze podataka Konkurencijskog vijeća koja treba da bude jedan od ključnih segmenata budućeg rada.

5. Nacrt novog Zakona o konkurenciji

Usvajanje novog Zakona o konkurenciji je jedna od prioritarnih aktivnosti i mjera usvojenih od Vijeća ministara BiH u Akcionom planu mjera i aktivnosti, kao i jedna od značajnijih obveza Bosne i Hercegovine prema Studiji izvodivosti.

Najvažniji i najzahtjevniji zadatak Konkurencijskog vijeća, u izvještajnom periodu, je bila pomoć u izradi novog Zakona o konkurenciji. Temeljna zamisao pri pripremanju novog Zakona je u prihvaćanju tržišnih kriterija kao primarnih regulatora gospodarskih odnosa, uz istodobno odbacivanje svih oblika neprikladnog utjecaja države na donošenje odluka poduzetničkog karaktera.

Vrlo značajan razlog za donošenje novog Zakona su odredbe važećeg Zakona o konkurenciji koje nisu adekvatno riješile veliki broj pitanja (primjerice zabranjene sporazume, pojedinačna i grupna izuzeća sporazuma, dominantan položaj, zabranjene koncentracije, novčane kazne, proceduru postupka, itd).

Također u važećem Zakonu su djelimično inkorporirani temeljni propisi Europske unije s područja prava konkurencije (čl. 81. i 82. Ugovora o Europskoj zajednici - Amsterdamski sporazum). Također od 2001. godine, kada je donesen Zakon, usvojen je veliki broj novih propisa Europske unije (primjerice Uredbe EC vijeća br. 1/2003; 139/2004; 773/2004; 802/2004 itd.) koje je potrebno usvojiti i implementirati.

Radnu skupinu za izradu novog Zakona, formiranu od strane Ministarstva vanjske trgovine i ekonomskih odnosa, sačinjavali su predstavnici: Ministarstva pravde BiH, Direkcije za europske integracije, Ministarstva vanjske trgovine i ekonomskih odnosa BiH nositelj aktivnosti), Konkurencijskog vijeća BiH, ureda za konkurenciju i zaštitu potrošača F BiH i RS. Također eksperti EU Projekta «Podrške uspostavljanju jedinstvenog ekonomskog prostora u Bosni i Hercegovini – II faza», su sudjelovali u radu radne skupine dajući stručnu pomoć i savjete na usvajanju i prilagođavanju europskih propisa iz oblasti tržišne konkurencije.

Nacrt Zakona o konkurenciji u prosincu 2004. godine dostavljen je Vijeću ministara BiH na daljnju proceduru. Usvajanjem ovoga zakona i odgovarajućih podzakonskih akata politika tržišnog natjecanja bit će u potpunosti usklađena s propisima Europske unije.

6. Informiranje i obrazovanje članova Konkurencijskog vijeća i UKZP-a

Prioritet Konkurencijskog vijeća u izvještajnom periodu je bilo unaprjeđenje i proširenje znanja iz različitih aspekata politike tržišnog natjecanja. Ove aktivnosti su se odvijale kroz nekoliko pravaca:

- Sudjelovanje na seminarima u Bosni i Hercegovini (organizirano je pet seminara od strane Projekta EU «Podrške uspostavljanju jedinstvenog ekonomskog prostora u Bosni i Hercegovini»);
- Sudjelovanje na međunarodnim seminarima, radionicama i konferencijama (Europske komisije, OECD-a itd) – EU Projekt je organizirao «Stady Visits» posjetu nadležnim tijelima za konkurenciju zemalja okruženja s ciljem upoznavanja s njihovom praksom i legislativom;
- Sudjelovanje na specijalističkim tečajevima (kompjutori, strani jezici i sl.);
- Uspostavljanje knjižnice Konkurencijskog vijeća.

7. Promidžba i suradnja s institucijama

Generalno gledano koncept tržišnog natjecanja u Bosni i Hercegovini je apsolutno nov, radi čega Konkurencijsko vijeće ulaže značajne napore na njegovoj promidžbi u široj javnosti (mediji, državne institucije, bitnis zajednica i sl.). U tom pogledu Konkurencijsko vijeće je posebnu pozornost posvetilo i suradnji s drugim institucijama i tijelima državne uprave, kao i tijelima koja su nadležna u posebnim oblastima gospodarstva.

U sklopu ovih djelovanja organizirana je, uz pomoć EU projekta i Europske komisije, javna prezentacija rada Konkurencijskog vijeća (prosinac 2004.godine), na kojoj je bio nazočan veliki broj predstavnika medija iz Bosne i Hercegovine. Također, održani su radni sastanci s ciljem upoznavanja gospodarskih subjekata, udruženja potrošača i drugih državnih institucijama i regulatornih tijela sa ovim zakonom i njihovim pravima i obvezama koje proizilaze iz istoga.

Pokrenut je program i “Competition Advocacy” (koji se nastavlja u 2005. godini) kojim se nastoji prezentirati zakonodavstvo i politika tržišnog natjecanja u Bosni i Hercegovini. Cilj ovog Programa je upoznavanje, s različitim aspektima politike tržišnog natjecanja, poduzeća, gospodarstvenika, udruženja gospodarstvenika, predstavnika sudske i zakonodavne vlasti, predstavnika medija itd. Aktivnosti koje se rade i namjeravaju raditi ubuduće su i okrugli stolovi, međunarodne konferencije, seminari, promotivni materiali (brošure, leci, poster i sl.). Sve zemlje u okruženju uz suradnju sa Europskom komisijom organiziraju sličan program promidžbe politike tržišnog natjecanja, radi toga i Bosna i Hercegovina je obvezna isto uraditi.

Tijekom 2004. godine Konkurencijsko vijeće je pokrenulo djelovanje na inteziviranju suradnje s određenim tijelima i institucijama s kojima se nadležnosti Konkurencijskog vijeća dotiču ili isprepliču. Na osnovu dosadašnjih kontakata postoji velika zainteresovanost i spremnost svih nezavisnih regulatornih tijela (iz oblasti telekomunikacije, energetike, medija, itd) za uspostavljanje suradnje. Cilj ove suradnje, između ostaloga, je razmjena podataka, kojim raspolažu druga tijela i institucije, kao i brže rješavanje otvorenih pitanja i problema. Također uspostavljanjem dobre suradnje stvaraju se preduvjeti za uspostavljanje uređenog i jedinstvenoga tržišta u Bosni i Hercegovini u kojem će gospodarski subjekti djelovati pod jednakim uvjetima.

U cilju promidžbe djelovanje je usmjereno i na uspostavljanju web stranice Konkurencijskog vijeća (www.bihkonk.gov.ba), koja treba biti završena u kratkom roku, i na kojoj će se moći pronaći sva relevantna legislativa i drugi podaci iz oblasti tržišnog natjecanja.

8. Međunarodna suradnja

Značajan dio djelovanja Konkurencijskog vijeća u ovom periodu činili su iz djelokruga međunarodne suradnje. Aktivnosti su usmjerene na uspostavljenje suradnje s međunarodnim institucijama i organizacijama - prije svega s Europskom komisijom i njenim tijelima, OECD, EBRD i itd. Također na bilateralnom planu uspostavljena je suradnja s tijelima za tržišno natjecanje Slovenije, Hrvatske, Srbije i Crne Gore, Makedonije, Bugarske i drugih zemalja Europe.

Kontakti s međunarodnim organizacijama i institucijama kroz aktivno sudjelovanje predstavnika Konkurencijskog vijeća na konferencijama, seminarima ima za cilj stvaranje efikasne «mreže institucija nadležnih za tržišno natjecanje». U tom pravcu uspostavljena je mreža institucija za tržišno natjecanje zemalja jugoistočne Europe. Ova suradnja omogućuje stvaranje partnerskih odnosa odnosno bržu razmjenu informacija o legislativi, dokumentacije o slučajevima kršenja propisa tržišnog natjecanja na međunarodnoj razini.

9. Zaključna razmatranja

U periodu 01.05.2004.-31.12.2004. godine Konkurencijsko vijeće je ostvarilo sve planirane aktivnosti, sukladno Planu rada Konkurencijskog vijeća usvojenom od Vijeća ministara BiH.

Također želimo istaknuti da je značajnu stručnu pomoć i tehničku podršku u ostvarivanju Plana rada, u izvještajnom periodu, dao EU Projekat «Podrška jedinstvenom ekonomskom prostoru BiH».

Otvoreno pitanje u daljnjem djelovanju i radu Konkurencijskog vijeća ostaje problem adekvatnog prostora, za koji je izravno vezano i zapošljavanje novog neophodnog osoblja. Trenutačno Konkurencijsko vijeće koristi tri ureda, privremeno ustupljena od strane Ministarstva vanjske trgovine i ekonomskih odnosa. U pravcu rješavanja ovoga problema podnesen je zahtjev zajedničkim službama institucija Bosne i Hercegovine, koje do sada nisu ponudile konkretno rješenje.

Buduće aktivnosti veoma zavise od žurnog rješavanja pitanja adekvatnog prostora što uvjetuje i dinamiku prijema novog osoblja. Također djelovanje Konkurencijsko vijeće značajno ovisi o dinamici donošenja novog Zakona o konkurenciji, koji se nalazi u proceduri usvajanja.

Očekujemo da Vijeće ministara BiH podrži Izvješće o radu, kao i započete aktivnosti Konkurencijskog vijeća, i pomogne u rješavanju otvorenih pitanja s ciljem stvaranja kvalitetnijih uvjeta za budući rad i djelovanje Konkurencijskog vijeća.

Predsjednik

Dragiša Stanković